

Træk af Sengeløse Kirkes Historie.

Af Gaardejer N. L. Nielsen, Vridsløsemagle.

Kirkens Ejere.

Som Sengeløse By hører blandt Landets ældste, hvis første Oprindelse maa søges helt tilbage i Oldtiden, maa dens Kirke ogsaa henregnes blandt Egnens ældste. Byens nære Beliggenhed ved Roskilde, Kristendommens Arnested paa Sjælland, har antagelig bevirket, at Beboerne tidlig blev kristnede og fik egen Sognekirke, vistnok en Træbygning, som i det 12te Aarhundredes første Halvdel erstattedes med den Stenbygning, som med adskillig Om- og Tilbygning udgør den nuværende Kirke. Kirkens oprindelige Bygherre kendes vel ikke; men man fejler næppe ved at søge ham blandt Biskop Absalons Forfædre, eftersom Kirken i sidste Halvdel af det 12te Aarhundrede var denne Bisps personlige Ejendom og af ham i Aaret 1176 skænkedes til Vor Frue Kloster i Roskilde.

Senere hørte den til Roskilde Bispegods, indtil den ved Reformationen sammen med dette kom i Kronens Besiddelse, hvor den forblev, indtil den 1656 bortmageskiftedes til Hr. Sigvard Urne, Herre til Raarup (Catrineberg).

Til nærmere Oplysning om, hvilke Rettigheder og Pligter en Privatmand havde som Kirkeeejer, skal det oprindelige Magelægsskøde her nedenfor anføres:

Oensdagen dend 20de Februar 1656 Lod erlig och velbiurdig Mand Hr. Sigvard Wrne læse efterfølgende Pergamentsbreff saaledes formelendis: Vi Frederich dend 3die

natus til forn. Kierche, dends Anpart Korntiende eller anden des Herlighed, Rettighed och Tilliggelse, som før er meldt, efter denne Dag udi nogen Maader. Mens forskreffne Kierches jus att følge bemeldte Hr. Sigvard Wrne och hands Arfvinger som rette Patroner och som foreskreffuet staa.

Mens Vor och Cronens Anpart Tiende der af Sognet schal herefter som tilforn til Superintendentens Underholdning her i Vort Land Siælland perpetueret forbliffue efter det Breffs videre Indhold, som forn. Hr. Sigvard Wrne Superintendenten giffuendes vorder.

Fremdelis schal forn. Hr. Sigvard Wrne, hands Arfvinger och Efterkommere sielf herefter holde forn. Kierche vedlige och Magt, saa som hand eller hands Arfvinger for Gud i Himmelen och Vore Efterkommere Konninger i Danmark agter at forsvare. Dog schal Kierchens Tienere, Præst och Degn, niude deres Rettighed, ligesom hidindtil sceed er, och schal serdelis mod Degnen herefter forholdes, som hidindtil haffuer været brugeligt, desligeste schal Kierchen beholde sin Tiende och andre Indkomme och efter Ordinançen Bispens och Proustens deres Rettighed, saa og Studieschat och Catedraticum*), som af Alders Tid er dennem, som dertil berettiget forbeholden i alle Maader, dog schal forn. Hr. Sigvard Wrne som rette Patron Høyheden och Herligheden aff alt forn. beholde. Mens naar nogen Præst kaldes schal, da maa der ingen kaldes uden den, som først aff Bispens er offuerhørt och funden til saadan hellig Embede schichelig och duelig.

Dernæst schal forn. Hr. Sigvard Wrne self maa sætte Kirkeværger for, hvad Kirkens Rett och Kirkens Indkomst self disponere och raadig være i Kierchen til Fremtarf, Forbedring, Opbyggelse och bedste schal han ogsaa self maa bruge och forniude Kierchens Tiende for billig Fæste och Afgift, hvem hannem lyster, dog saafremt der noget mod Riget anstøder, som Gud den almægtigste naadeligen affuende, sa schulle Kierchen och Kierchens Tienere, efter-

*) Catedraticum var en Afgift særlig henlagt til Bispens Lønning.

som det vorder bevilget og paabudt, komme deres Fæderne Rige tilhiælp lige ved de andre Geistlige och Kiercher efter deres Formue.

Thi beplikter Vi Oss och vore Efterkommere Konninger i Danmark och Cronen att fri hiemle och fuldkomneligen tilstaa forbemeldte Hr. Sigvard Wrne och hands Arfvinger forn. jus patronatus samt dends Rente och rette Tilliggelse fri for huer Mands Tiltale, som derpaa kand tale med rette i nogen Maader. Och dersom saa scheer, at forn. jus patronatus eller nogen des Ejendoms Herlighed, Rente och rette Tilliggelse, efter som foreskreffuet staar, bleff forbemeldte Hr. Sigvard Wrne och hands Arfvinger udi nogen Dom eller Rettergang afvunden for Vanhiemmels Brøst Skyld, da forplikter Vi Oss och Vore Efterkommere Konninger i Danmark och Cronen att vederlægge forn. Hr. Sigvard Wrne och hans Arfvinger nøyagtig och saa velbeleiligt Skiel och Fyllest inden seks samfulde Uger dernæst efter och holde det hannem och Arfvingerne schadesløs i alle Maader.

Giffuet paa Vort Slott Kiøbenhaffn dend 12te January
1656. Frederich.

(Sjællandsfar Landtings Skiødeprotokol Nr. 2 — 1646 — 62
Fol., 205—7.)

Efter Sigvard Urnes Død 1661 blev Enken, Catrine Sehested, gift med den bekendte Ryttergeneral Hans v. Ahlefeldt, der herved blev Ejer af Kirken, som hans 2den Hustru og efterlevende Enke Anna Rumohr 1702 solgte til Hr. Capitain de Corps Grenadier Christian Friedrich v. Holstein. Dennes Søn, Niels Rosenkrands Holstein, solgte den atter 1749 til Jakob v. Bentzon, hvis Brodersøn og Arving Christian v. Bentzon 1789 solgte den til Justitsraad Laurits Lassen. Dennes Søn og Arving Frederik Lassen solgte den 1826 til Hr. Thalbitzer, hvis Arvinger 1872 solgte den til Hr. Grosserer Eduard Holm, som 1894 solgte den til Hr. Købmand Aksel Nielsen fra Taastrup Station, hvis Enke atter 1906 solgte den til Hr. Proprietær Aug. Bang fra Stakhavegaard ved Ringsted. Samtlige her nævnte Kirkejere siden 1656 har tillige været Ejere af Catrineberg Gaard og Gods.

Kirkens Bygning.

Den nuværende Kirkebygning, som er indviet til St. Povl, er opført til forskellige Tider og af forskelligartet Materiale. Dens ældste Parti er opført i det 12te Aarhundredes første Halvdel af kløvet Granit og var oprindeligt uden Taarn og Vaabehus, men bestod af et Langhus, dækket med et fladt Brædeloft og forsynet med to smalle, højtiddende, rundbuede Vinduesaabninger samt en Dør paa hver Side. Til Langhuset sluttede sig mod Øst et smallere og lavere Kor, hvori fandtes Vor Frue Alter. Hele Bygningen var antagelig tækket med Straa eller Rør, og Klokkeren var formentlig ophængt i et Stativ paa Kirkegaarden. I den senere Middelalder byggedes Taarnet af røde Munkesten med Kridtstensbaand, og Brædeloftet fjernedes og erstattedes med murede Hvælvinger. Enderne af de gamle Egebjælker sidder endnu mange Steder i Muren, og en findes endnu helt bevaret. Ved samme Lejlighed fik Kirken vistnok nyt Tagværk; Væggene forhøjedes med en muret Gesims, og Straataget ombyttedes med et Blytag; den nordre Dør og 2 Vinduer tilmuredes, 2 udvidedes og omformandedes, saa de kom til at passe efter Hvælvingerne, og foran den søndre Indgangsdør opførtes et Vaabehus. Herved blev man staaende, indtil i Aaret 1577 Koret nedbrødes, og Langhuset forlængedes med 2 Hvælvingfag, hvoraf det østligste indrettedes til Kor*). Hermed havde Kirken faaet den Størrelse og Form, som den har den Dag i Dag, og har ikke siden været Genstand for hverken Til- eller Ombygning udover Ombytning af Tækkemateriale og nødvendig Vedligeholdelse.

1688 blev Blytaget repareret; derom skrives i Kirkebogen: „Den 9de Juli blev to Blytækkere færdige med at forlægge Blyet, og blev dertil købt nyt Bly 14 Skpd. 5 Lpd. 8 Pd. (4568 Pd.); Blytækkerne til Arbejdsløn 100 Daler.“

Dette Blytag er senere ombyttet med almindelige Tagsten; naar vides ikke med Sikkerhed, men Tilstedeværelsen af en Christen Blytækker som Fadder ved en Barsedaab i Sengeløse Kirke 1745 kunde maaske tyde paa, at man den

*) I det tilbyggede anbragtes 3 Fag Vinduer.

Gang var i Færd med Ombygningen. 1803—04 og 1869 blev Kirken grundig istandsat, og 1890 blev paa Kirkegaardens bygget et Ligkapel.

Kirkens Inventar.

Fra Kirkens ældste Tid er kun den oprindelige Granitdøbefont bevaret; dens øvrige Inventar er alt af nyere Oprindelse. Altertavlen er et gammelt Maleri paa Træ, forestillende Nadveren og omgivet af en Ramme, prydet med gammelt Billedskærerarbejde. Alterbordet er helt rundt udstyret med Malerier paa Træ; i 7 Fyldinger og derover følgende Indskrif med ophøjede Bolstaver: ALBRET MAES SØN — JHS — HER NIELS PEDER SØN ANNO DOMINI (1581) — ANNERS JEPSØN — PEDER SNECHER. I de 3 Fyldinger paa Forsiden findes Billeder, fremstillende: Nadveren, Korsfæstelsen og Himmelfarten samt Aarstallet 1581; paa Enderne og Bagsiden Billeder af de 4 Evangelister med deres Symboler; alt er dog nu dækket af et rødt Fløjlstæppe. Paa Alteret findes et Par svære gamle Malmstager uden Aarstal. Prædikestol og Stolestader er fra 1869; da blev nemlig Kirkens gamle Inventar af udskåret Egetræ kasseret som ubrugeligt og solgt ved Auktion, og det nuværende anskaffet. Den gamle udskårne Prædikestol købtes af en Stenhugger, som stillede den op nede paa Sengeløse Tørvemose og fra den holdt Foredrag for Tørveskæerne af mindre opbyggeligt Indhold. Dette kom imidlertid Sognepræsten for Øre, og for at forhindre yderligere Skandale købte han den af Stenhuggeren, og den er vel sagtens, som det øvrige kasserede Inventar, endt som Pindebrænde. Ved samme Lejlighed er ogsaa et stort Krucifiks, som hængte lige overfor Indgangsdøren, forsvundet. Et ligeledes nedbrudt Pulpitur, hvoraf et Brudstykke, som henligger paa Vaabenusets Loft, bærer følgende Indskrift: Anno 1598, da var Hr. Niels Pedersøn Søborg Sogne..., angiver maaske Tiden for det gamle Inventars Forfærdigelse.

Orglet havde tidligere sin Plads paa det forannævnte Pulpitur, men er nu anbragt paa en Forhøjning nede i Taar-

net. Det er bygget i Begyndelsen af det 19de Aarhundrede.

Alterbægeret bærer Aarstallet 1664, det ældre har Svenskerne formentlig røvet i Krigens Tid. 1875 fik Kirken 2 Kakkelovne og 1908 et Par smukke Lysekroner.

1595 og 1600 fik Kirken nye Klokker, som begge blev omstøbt 1771 af Micael Carl Troschel, kgl. Hof-Clockengiezer, Copenhagen, og den mindste atter 1871 af Gamst og Lunds Efterfølgere, København. Klokkestolen*) af svært Egetømmer bærer Aarstallet 1638, og i Taarnet findes et ældgammelt Taarnur, som drives af en stor Bombe og en stor Sten som Lodder, og Timeslagene udføres af en stor Jærnhammer paa den største af Klokkerne.

Begravede i Kirken.

I Tidernes Løb har et ikke ringe Antal Personer af forskelligartede Livsstillinger fundet deres sidste Hvilested under Kirkens Tag, og i det følgende skal der gives en Fortegnelse over dem saa fuldstændig, som den paa Grund af Oplysningernes Sparsomhed lader sig fremstille.

Anno 1311. Jomfru Margrete Hemmingsdatter Snubbe.

Om hende skriver den lærde Fru Anna Krabbe, som levede i det 16. Aarhundrede, i Sjællandske Antikviteter:

„Midt paa Kirkegulvet, hvor fordem har staaet Vor Frue Alter, ligger begravet under en suart Sten en Jomfrue, udhuggen paa Stenen med en Krone paa Hovedet og et Spir i Haanden. Om Stenen læses HIC JACET MARGARETA VIRGO FILIA DOMINI HEMINGI PETRI QVÆ OBIT ANNO DOMINI 1311 IN VIGILIIS PETRI ET PAVLI. Paa Dansk saa meget: Her ligger begravet Margrete, Hr. Hemming Pedersens Datter, som døde Aar efter Guds Byrd 1311 paa St. Peder og Pauli Dag og Fest.“

Hendes Ligsten laa paa Graven i Kirken indtil 1869, da Kirken blev repareret; da blev Stenen sønderslaaet og smidt ud af Kirken. Stumperne laa derefter en Aarrække i Præstegaardens Kostald, indtil de ved Hr. Lærer Peder-

*) Klokkestolen kaldes det Stativ i Taarnet, hvori Klokkerne er ophængt.

sens og Hr. Arkivar A. Thisets Foranstaltning blev samlede, hvorefter Nationalmusæet lod Stykkerne samle og opsætte paa Taarnets nordre Indervæg.

Anno 13???. Ved samme Lejlighed blev en Ligsten fra det 14de Aarhundrede, som laa foran Vaabenhusdøren, men vistnok tidligere havde ligget inde i Kirken, opsat paa Vaabenhusets østre Ydervæg; den bærer Indskriften: HIC JACET PETRUS PRESBITER.

Anno 1610 blev Sognepræsten Niels Pedersen Søborg begravet i Sengeløse Kirke.

Anno 1639 blev Sognepræsten Mads Pedersen begravet i Sengeløse Kirke.

Anno ca. 1660. 2 svenske Officerer. Til Minde om dem var forhen i Kirken ophængt 2 Faner, som nu er forsvundne, og hvis Indskrift allerede for ca. 150 Aar siden var ulæselig.

Anno 167? Liutnant Samuel Mejssen. Han boede paa den nuværende Skovkildegaard i Vridsløsemagle.

Anno 1672. Sognepræsten Niels Frandsen.

Anno 1688, 12. Novbr. Margrete Liutnants fra Skovkildegaard, Vridsløsemagle. Den 12te November begrof jeg Margrete Liutnants, och hafde sit Lejersted i Kirchen hos sin salig Mand, Hr. Liutnant Samuel Mejssen.*)

Anno 1689, 28. Juli, blev Niels Sørensen, Kromand af Roskilde Kro, begraffuen i Sengeløse Kirke. (Roskilde Kro laa den Gang paa Vridsløsemagle Mark.)

Anno 1691, 6. April. Sognepræsten Christian Langmach. Dom Judica**), som indfaldt dend 21de Marts, døde dend hæderlige og meget vellærde, nu salige Mand Hr Christian Langmach, fordum Sogneherre til Sengeløse Menighed, som var Sognepræst udi 19 Aar, ringere end 3 Uger och blev begraffuen udi Sengeløse Kirche dend 6te Aprilius.

Anno 1719, 30. December. Comtesse Ahlefeldt. Dend 30te December blev it lidet adeligt Lig, sal. Comtesse Ahlefeldt, indsat udi Sengeløse Kirche.

Anno 1726, 19. Febr., lod det høyædle och velbaarne

*) Her og i det følgende citeres efter Kirkebogen.

**) 5. Søndag i Fasten.

Herskab (C. F. v. Holstein, Catrineberg) en liden Juncher begraffue her i Kirchen.

Anno 1729, 7. Novbr. Oberstliutnant von Mehren, som døde paa sin Gaard i Vadsby (Bolagergaard, Matr.-Nr. 1). Han blev jordet i Midtergangen nedenfor den store Sten.

Anno 1734. Maren Christensdatter Krabbe, Kromand i Hedehusene Søren Knudsen Berentsens Hustru. (De havde tidligere haft Roskilde Kro i Sengeløse Sogn.)

Anno 1736, 19. Oktbr. Sognepræst Hr. Falk Hansen Leth. Den 19. Oktober blev Sognepræsten for Sengeløse, Velærværdige og Højlærde, nu salig hos Gud Hr. Falk Hansen Leth begravet i Sengeløse Kirke udi hans Alders 72de Aar, da han hafde været Sognepræst for denne Menighed udi 45 Aar, og blev Ligprædiken forrettet af Velærværdige og Højlærde Magister Dorchæus, Provst i Smørum Herred. Ligtalen var af Gen. 5, V. 24, Exordium af 2. Reg. 2 V. 3.

Anno 1737, 21. April. Enken Anna Kristoffersdatter (82 Aar 16 Dage).

Anno 1784, 7. Oktbr. Gregers Hansen Heefordt. Den 28de September Kl. 4¹/₄ Eftermiddag døde Hr. Heefordt og blev begravet den 7de Oktober i hans Alders 70de Aar og Embedets 40de Aar. En Tavle af poleret Granit er til Minde om ham ophængt i Kirkens Kor.

Anno 1796, 17. August. Enken Elisabeth Heefordt, f. Vissing. Den 17. August blev begravet her i Kirken lige for de 3 Stole, som er under Prædikestolen, Madame Elisabeth Heefordt, født Vissing, Enke af Gregers Heefordt, Sognepræst til denne Menighed. Hun boede og døde i Hiembæk Præstegaard den 7de Maj, blev bisat i Hiembæk Kirke den 15de og ført derfra herhid. Hun var 74 Aar gl.

Anno 1801, 10. Febr. Selvejergaardmand Lars Jakobsen, Sengeløse. Gaardmand Lars Jakobsen, 43 Aar og nogle Uger gammel, som døde den 4. Februar, blev begravet den 10de i Sengeløse Kirke nede i Taarnet efter Hr. Justitsraad Lassens Ordre, som særdeles yndede ham for Troskab i Justitsraadens Tjeneste. I 17 Aar var han i den Gaard i Sengeløse, hvor han døde.

Siden er, saa vidt vides, ingen begravet i selve Kirken.

Paa Kirkegaarden er følgende Præster begravede:

26. Marts 1755, Sognepræst Peder Christian Hansen Runchel.

13. August 1756, Sognepræst Henrik Jørgen Dideriksen Finchenhoff.

6. Decbr. 1806, Sognepræst Henrik Matias Giertsen. En Mindetavle over ham, skænket af et af hans Sognebørn, findes paa Vaabenhusets vestre Ydervæg udfor hans Grav. Den bærer følgende Indskrift:

Her under hviler Støvet
af

Henrik Matias Giertsen,

i 22 Aar Sognepræst for denne Menighed til 1806.

Han var en tro Arbejder i sin Herres Vingaard, agtet og elsket af sin Menighed.

Aar 1812 satte en af hans Sognemænd ham dette Minde.

Død 16. Aug. 1807, Sognepræst Christian Holgersen Halling.

Død 16. Marts 1857, Sognepræst Carl Gustav Johnsen.

Død 2. Marts 1876, Sognepræst, fhv. Provst Christoffer Budde.

Død 1. Aug. 1877, Sognepræst, Professor A. M. A. Kyhnell.

Død 3. Decbr. 1880, Præsteenke Elisabeth Kyhnell, født Blichert.

Død 26. Septbr. 1891, Sognepræst, fhv. Provst Christen Pram Gad.

Død 22. Maj 1902, Præsteenke Friboline Christiane Gad, f. Kornerup.

Endvidere findes der paa Kirkegaarden en Mindestøtte for Bøndernes Velgører, Hr. Justitsraad Laurits Lassen til Catrineberg. Det er en ca. 5 Alen høj Støtte af en rødlig Stenart, som bærer følgende Indskrift:

Paa Vestsiden: „Anno 1797 lod Catrineberg Godsens Bønder opreise denne Sten til Minde for deres Børn og Afkom, at Jorddrotten Laurits Lassen lagde Grunden til deres Velstand og Ejendomsret.“

Paa Sydsiden: „Herunder giemmes Støvet af Laurits Lassen, Justitsraad og Herre til Catrineberg, født den 6te Marts 1756 og her nedlagt den 16. Februar 1823. Han var et Redskab i Forsynets Haand til mange gode Gerninger, af hvilke den skønneste var, at Catrineberg Godsens Bønder erholdt ved ham Ejendomsfrihed. Mindet herom vil en skøn som Efterslægt bevare i taknemlig Erindring.“

Paa Østsiden: „Oprejst 1827 af F. A. S. — L. I. S. — O. L. S. — H. E. S. — I. A. S. — A. S. S. — H. L. S. — N. N. S. — P. P. S. — A. P. S. — A. A. S. — I. L. S. — P. L. S. — P. T. S. — H. T. S. — P. B. S. — I. T. S. — L. L. S. — P. A. B. S.“

Støtten blev oprindeligt rejst ved Hovedlandevejen ud for Baldersbrønde som et Æresminde for Bøndernes Velgører. Indskriften bestod den Gang af Metalbogstaver, fastgjort i Huller i Stenen, og et Sagn vil vide, at en ondsindet Person pillede et Par Bogstaver bort, saa der kom til at staa Justitsraad Asen i Stedet for Lassen. Grundet herpaa blev Støtten flyttet fra Landevejen og til Catrineberg Lystskov, hvor den stod, til den 1827 ved de i Sengeløse Sogn bosatte fhv. Catrineberg Godsens Bønder blev henflyttet til Graven og omdannet til Gravmæle. Ved denne Lejlighed blev Metalbogstaverne fjernede og den nuværende, forhen anførte Indskrift indhugget af Husmand Jens Madsen i Vridsløsemagle.

Justitsraad Laurits Lassen købte Catrineberg Gods 1789, lod straks Hoveriet afskaffe mod en lempelig Pengeafgift, overdrog dernæst Tiendeyderne Kirketienden for 7 Mark pr. Td. Hartkorn og satte endelig Kronen paa Værket ved 1797 for en rimelig Købesum at sælge samtlige Godsets Fæstegaarde til deres Beboere som ren Ejendom uden Afgifter af nogen Art til deres tidligere Herskab, ligesom han ogsaa skaffede Køberne en god 1. Prioritet af offentlige Midler (den alm. Enkekasse). Prisen var 200 Daler pr. Td. Hartkorn, hvoraf $\frac{1}{4}$ udbetaltes kontant, og $\frac{3}{4}$ dækkedes af det optagne Laan. Herved blev Bønderne fri Selvejere, som intet mere havde med Herregaarden eller dens Ejere at gøre, og deres Taknemlighed over den vundne Uafhæn-

gighed valgte de at give et synligt Udtryk i den anselige Sten, de lod rejse deres Velgører til Ære ved Alfarvej.

Kirkens Indtægter.

Af det foran anførte Skøde fra 1656 ses det, at Kirken paa den Tid var Ejer af en Jordlod paa Holmemark, som den senere har mistet. Den har derfor i de sidste 250 Aar ingen andre Indtægter haft end Tienden, som 1738, da den ydedes in natura, kunde anslaaes til 70 Tdr. Byg, 30 Tdr. Rug og 40 Tdr. Havre, der efter Kapitelstaksten for d. A. havde en Værdi i Penge af 183 Sl. Daler 3 Mark samt en Kvægtiende af ca. 20 Sl. Daler, ialt 203 Sl. Daler 3 Mark.

1796 afløstes Tiendeydelsen in natura ved Overenskomst med Kirkeejeren af en fast aarlig Pengeafgift af 7 Mark pr. Td. Hartkorn, som har bestaaet uforandret siden, indtil den ved Tiendeafløsningen bortfaldt.

Præster ved Kirken.

Før Reformationen: Før Reformationen kendes kun én Præst ved Navn Petrus, som levede i det 14. Aarhundrede og døde her og blev begravet i Kirken.

Efter Reformationen:

Nr. 1, 1544—1577, Hr. Mikkell. Sognets første lutherske Præst, Hr. Mikkell (Rasmussen eller Madsen) var tillige Vikar ved Domkirken i Roskilde, hvor han ogsaa blev bisat, da han 1577 afgik ved Døden.

Nr. 2, 1577—1610, Hr. Niels Pedersøn Søborg. I hans Tid blev Kirken forlænget og forsynet med en Del nyt Inventar. Hans Navnetræk, N. P. S. 1577, findes paa det tilbyggede Stykkes østre Gavl samt flere Steder paa det gamle Inventar. Han døde 1610 efter at have været Præst for Sengeløse Menighed i 33 Aar.

Nr. 3, 1610—1639, Hr. Mats Pedersen. I hans Embedstid blev Præstegaardens Avling, som kun var ringe, forøget med en øde Gaards Jorder, Vingaardsjorden kaldet, som stod for en aarlig Landgilde 2 Pd. Byg, 1 Svin,

1 Faar, 1 Lam, 2 Høns, 1 Td. Havre samt 2 Sk .Grot., ved kgl. Gavebrev. Mats Pedersen døde i Begyndelsen af 1639 efter 28 Aars Præstegerning her i Menigheden. Da det i Nutiden kan have sin Interesse at erfare lidt om de økonomiske Vilkaar, hvorunder en Landsbypræst paa en af Landets gode Egne levede paa Christian den 4des Tid, samt om Prisen paa Husdyr, Landbrugsprodukter, Løsøre m. m. i hin fjerne Tid, skal Skifteforretningen efter ham her nedenfor gengives efter den endnu bevarede Skifteprotokol og lyder saaledes:

„Denne efterskrevne Underhandling og Udlæg blev forrettet paa den Tid, den forrige Skiftetog var fuldskreven og denne udi Værk. Anno 1640 den 3die Januar var forsamlet udi Sengeløse Præstegaard Hr. Hans Jensen i Esbønderup, Hr. Morten Nielsen i Farum, Morten Olsen, Borgmester i Slingerup og Jakob Pedersen i Viksø udi Maren Sal. Hr. Madsis Nærværelse, og efter Begæring overværendes Frederik Frederiksen, Ridefoged over Københavns Leen, samt Niels Jørgensen i Herstedvester, Skriver i Smørum Herred, og efter Maren Sal Hr. Madsis hinders inderlige Begæring være behjælpelig at udlægge og betale til hendes Gieldnere efter Skifteregistrets Formelding med fire Dannemænds Nærværelse og Underhandling, nemlig Christen Ibsen, Vridsløsemagle, Hans Persen, Vadsby, Jep Nielsen, Vridsløsemagle, og Peder Christensen, sammesteds.

Først 15 Daler til Hr. Madsis Arvinge. Maren Sal Hr. Madsis til sig annammet de 2 Køer, som paa Skiftet blev udgivet til samme Gæld, og dermed vil hun concentrere, som Jørgen Hermansen anlovede.

129 Dl. „ Mk. 4 Sk. til Morten Klaumann i København. Derpaa haver Maren Sal Hr. Madsis betalt siden Skiftet 29 Dl. 3 Mk. 1 Sk., og der refter endnu 99 Dl. 1 Mk. 3 Sk. Dertil udlagt til Betaling som annammet: Een Brun og Een Brunblisset Fole for 32 Daler og en gammel Brun Hoppe for 8 Daler.

96 Dl. 1 Mk. 6 Sk. til Søren Andersen i København. Maren har derpaa betalt siden Skiftet 54 Dl. 3 Mk. 4 Sk., og der refter endnu 41 Dl. 2 Mk. 2 Sk. Dertil er

udlagt en Bryggerkedel for 20 Dl. og en Jernkakkellovn for 20 Dl.

29 Dl. 3 Mk. 6 Sk. til Jakob *). Dertil er udlagt en Sorthiælm et og en Sortdraget Stud for 28 Dl. 2 Mk. „ Sk., og der rester endnu 5 Mk. 6 Sk.

24 Dl. 2 Mk. 13 1/2 Sk. til Peder *) i København. Dertil er udlagt en Sorthiælm et Stud for 26 Daler, og tilovers paa denne Post 5 Mk. 2 1/2 Sk.

103 Daler til Hr. Hans i Esbønderup samt 6 Daler i Rente for 1 Aar fra Skiftet stod. Dertil blev udlagt

1 Sølvstob, vog 65 Lod, for	48 Dl. 3 Mk. „ Sk.
2 Messingslysestager	5 — „ — „ —
Sal Hr. Madsis Præstekiole	15 — „ — „ —
Jesper Jørgensens Lagen	5 — „ — „ —
1 Brunblisset Hoppe	13 — „ — „ —
1 Blakbroget Stud	13 — „ — „ —
1 Blakket Tyregilding	10 — „ — „ —
Ialt	109 Dl. 3 Mk. „ Sk.

Hr. Hans lagde 3 Mk. fra sig.

70 Daler samt 4 Dl. „ Mk. 8 Sk. i Rente for 1 Aar fra Skiftet til M. Morten i Glostrup. Dertil blev udlagt:

1 Rød og 1 Sortskioldet Stud for	31 Dl. „ Mk. „ Sk.
1 Hvid og 1 Rødskioldet Koe for	19 — 2 — „ —
12 Faar	24 — 2 — „ —
Ialt	75 Dl. „ Mk. „ Sk.

M. Morten lagde 2 Mk. fra sig og var dermed fornøjet, og Haandskriften blev i Boet indleveret.

118 Sl. Daler samt 7 Daler Renter deraf til Hr. Peder i Herstedøster. Hr. Peder efter venlig Anmodning efterlod al Renten og lod sig nøje med 100 Sl. Daler, som Hr. Niels Frandsen (Eftermanden i Embedet) ved sin Haandskrift anlovede at erlægge og betale til bemeldte Hr. Peder til St. Mikkel's førstkommende. (Som Vederlag for, at Niels Frandsen overtog sin Forgængers Gæld paa 100 Sl. Daler, modtog han sal. Hr. Madsis Pantebrev samt de her anførte Effekter til Værdi 104 Sl. Daler. Herpaa

*) Efternavnet ulæseligt i Skifteprotokollen.

betalte han 4 Sl. Daler tilbage*). Dertil bekom Hr. Niels Frandsen til Vederlag for samme Løfte nu her i Dag i Boet, og Sal. Hr. Madsis Haandskrift igen i Boet indleveret, da først dertil vurderedes Havrestakken i Gaarden

78 Dl. ,, Mk. ,, Sk.

Panelet i Stuen, 1 indlagt Seng, 2 Kiste-
bænke for Bordenden og under Vin-
duerne, 1 Fjællebænk og 2 Skiver
(Borde)

26 — „ — „ —

104 Dl. ,, Mk. ,, Sk.

Hvorpaa Hr. Niels Frandsen her paa Stedet udav til Hr. Peder (Jensen) sin Haandskrift paa Penninge 100 Daler i Croner. Er tilovers som Hr. Niels Frandsen skal lægge fra sig paa disse forn Penge 4 Dl.

46 Daler 1½ Mk., som Niels Olsen, der tiener i Gaarden, har Krav paa efter forrige Skifteregisters Indhold, og han er betalt, saa han rester derpaa 24½ Daler 2 Mk. (25 Daler). Dertil i Betaling 1 ny Sengedyne af dem, som var vurderet til 32 Dl., er den ene

10 Dl. 2 Mk. ,, Sk.

1 anden halvgammel Overdyne . . .

8 — „ — „ —

1 ny Hoveddyne 2 Dl. og 1 brugelig

Messingkedel 4 Dl. 2 Mk. . . .

6 — 2 — „ —

25 Dl. ,, Mk. ,, Sk.

Dermed hans Krav erlagt og betalt.

40 Sl. Daler, som Anders Persen fra Vadsby havde Krav paa. Siden forrige Skifte er herpaa afbetalt 6 Dl. 2 Mark. Dertil udlagt 1 Kobberkjedel, vejende 11 Pund,

14 Dl. ,, Mk. ,, Sk.

og 1 Dundyne

13 — „ — „ —

27 Dl. ,, Mk. ,, Sk.

Rester 6 Daler 2 Mark.

15 Daler 2 Mk., som Hans Persen i Vadsby havde Krav paa. Dertil blev udlagt i Betaling 1 Par Spærlagen

9 Dl. ,, Mk. ,, Sk.

1 ung sort Hoppe i andet Aar . . .

6 — 2 — „ —

15 Dl. 2 Mk. ,, Sk.

Dermed hans Krav erlagt og betalt.

*) Indskud til nærmere Forklaring af de følgende Linier.

3 Daler til Mads Tomesen i Præstegaarden, dertil i Betaling 1 slet Underdyne og 1 Hoveddyne. Dermed blev han fornøjet.

Herforuden findes endnu efternævnte Gæld bortskyldig: Peder Smed i Herringløse efter Skifteregisteret

	6 Dl. „ Mk. „ Sk.
Christen Nielsen, Resten af hans Krav	16 — „ — „ —
Hr. Jens i Helsingø	20 — „ — „ —
Peder Jørgensen af Trangilde, Rester af sit Krav	2 — 3 — 12 —
Tillige, som blev bekendt, da Skiftet blev holdt, samt anden Smaagæld	24 — „ — „ —
Hans Høy i Slagslunde lod kræve	6 — „ — „ —
	<hr/> 74 Dl. 3 Mk. 12 Sk.

Dertil bekom Maren Sal. Hr. Madsis Gælden mod at betale 1 gl. brun Gilding og 1 anden brun Gilding for Penge 20 Dl. „ Mk. „ Sk.

3 Væggerum Korn i Laden med det af-torskne tilsammen 6 Pund 54 — „ — „ —

74 Dl. „ Mk. „ Sk.

Rester 1 Dl. (nøjagtig 3 Mk. 12 Sk.).

Efternævnte er afbetalte, siden Skiftet stod: Niels Nielsen, tienende Knud Madsøn i Sgl., Jesper Olsen og Ole Andersen samme Steds, Frederik Petersen i Sgl. og saa uformeldt Kirsten Olufsdatter hans Hustru. Iligemaade er den resterende Landgilde (af Vingaardsjorden) efter Skifteregistret betalt.

Sal. Hr. Madsis Børns Arvelod efter Skifteregisters Slutning og Formelding, naar de 10 Daler, som Anders Jørgensen bekom, vorder afkortet, er der tilstaaet Penninge 540 Dl. 3 Mk. 6 Sk.

Heraf tilkom hver Drengbarn efter den Slutning og Brug, som Skifteregistret omformelder:

Først Peder Madsen, som er sin egen

Værge 86 Dl. „ Mk. „ Sk.

Dertil blev ham leveret og tilvurderet

9 store Svin . . . 15 Dl. 3 Mk. „ Sk.

5 unge Svin . . . 5 — „ — „ —

At overføre 20 Dl. 3 Mk. „ Sk.

	Overført	86 Dl. „ Mk. „ Sk.
	Overført	20 Dl. 3 Mk. „ Sk.
1 Væggerum Rug i en Lade, ca. 8 Pd.		
à 8 Dl. 3 Mark	70 — „ — „ —	
1 rødsort Hoppe .	10 — „ — „ —	
	<hr/>	100 Dl. 3 Mk. „ Sk.
Peder Madsen lagde fra sig til sin Mo- der eller Søskende	14 — 3 — „ —	
Hans Madsen er i Slingerup; var til Stede hans Far- broder Jakob Pedersen i Viksø annammede hans Lod, som er	86 Dl. „ Mk. „ Sk.	
Dertil blev udlagt af Sal. Hr. Madsis Libri ³)	5 Dl. 2 Mk. 5 Sk.	
1 Hynde Vaar	„ — 6 — „ —	
5 Sølvskeer, vog 15 Lod à 3 Mk. pr. Lod	12 — „ — „ —	
1 Bænkedyne med Flamsk	3 — „ — „ —	
1 Sengetæppe	2 — „ — „ —	
1 blaa Digtens Un- derdyne	8 — „ — „ —	
1 Lpd. Toe (Uld) à 1 Mk. Pd.	4 — „ — „ —	
1 blaa Digtens Un- derdyne	7 — 2 — „ —	
2 Drejls Duge	8 — „ — „ —	
1 rødstjernet og 1 brunbroget Kvie	10 — „ — „ —	
1 blaa hjelmet Kvie	10 — „ — „ —	
1 røggit (røgfær- vet?) Koe	8 — 2 — „ —	
1 Dyne	6 — 2 — „ —	
	<hr/>	86 Dl. 2 Mk. 5 Sk.
Hans Madsen lagde fra sig	„ — 2 — „ —	
Anders Madsen er hjemme hos sin Moder; hans For-		

*) Bogsamling.

mynder, Hr. Niels (Frandsen) i Sengeløse, annammede hans Lod, som beløber Penninge . . 86 Dl. ,, Mk. ,, Sk. Dertil blev udgivet i Betaling af Sal.

Hr. Madsis Libri for

5 Dl. 1 Mk. 5 Sk.

7 Stkr. Faar à 2 Daler og 2 Stkr.

Lam à 1 Dl. . . 16 — „ — „ —

1 rød Hoppe og 1 ung rød Hoppe 15 — „ — „ —

4 nye Puder uden Lærreds Vaaret . 7 — „ — „ —

1 Jernbuk . . . 6 — „ — „ —

1 nyt Bænkedynevaar, næst det bedste, 7 Al. l. 12 — 1 — „ —

1 Par nye Hørgarns Lagen . . 10 — „ — „ —

1 Drejels Dug . . 7 — „ — „ —

2 Hynder 3 — „ — „ —

1 halvulden Bænkedyne 4 — 2 — „ —

86 Dl. ,, Mk. 5 Sk.

Denne Lod annammede Niels Frandsen i Sengeløse til sig og anlovede at holde Drengen den til Bedste og Fremtarv, som forsvarligt er.

Laurids Madsen er hos Hr. Morten i Farum, som annammede hans Lod og lovede at holde hannem det til Bedste, Nytte og Fremtarv, som er 86 Dl. ,, Mk. ,, Sk.

Dertil blev i Betaling udgivet som efterfølger:

Først rede Penge her af Boet

17 Dl. 1 Mk. ,, Sk.

1 Kane med Hammel 4 — „ — „ —

1 Rodnaver*) . . . 2 — „ — „ —

At overføre 23 Dl. 1 Mk. ,, Sk.

*) En Rodnaver var en Slags stort Bor.

	Overført	23 Dl.	1 Mk.	„	Sk.	Overført	86 Dl.	„	Mk.	„	Sk.
Af Sal. Hr. Madsis											
Libri	5	—	1	—	5	—					
1 liden Sølvkande, vog 28 Lod à 3 Mk.	21	—	„	—	„	—					
2 Hynde Vaar . .	3	—	„	—	„	—					
1 nye blaa Digtens Dundyne . .	9	—	„	—	„	—					
1 Flamsk Bænke- dyne, 6 Al. lang	6	—	3	—	„	—					
1 Par Spærlagne med Kappe . .	3	—	„	—	„	—					
2 nye Tæpper . .	4	—	„	—	„	—					
1 blaa Digtens Un- derdyne	8	—	„	—	„	—					
1 Bænkedyne og 1 ?	3	—	„	—	„	—					
	86 Dl. 1 Mk. 5 Sk.										

Kirsten Madsdatters Lod, som Hr. Niels Frandsen i Sengeløse annammede og anlovede at ville forsvare og holde hende til Bedste, beløber Penge 49 Dl. 1 Mk. „ Sk.

Dertil i Betaling:

I det vestre Kammers 1 udtrukken Skive	10 Dl.	„	Mk.	„	Sk.
Hvad Hr. Niels blev skyldig over de 100 Daler, han lovede til Hr. Peder i Hersted Penge	4	—	„	—	„
1 Flamsk Bænke- dyne 3 Alen, 1 anden 5 Alen .	14	—	„	—	„
2 smaa Træsenge i den øverste Stue	3	—	2	—	„
At overføre	31 Dl.	2 Mk.	„	Sk.	

	Overført	49 Dl. 1 Mk. „ Sk.
Overført	31 Dl. 2 Mk. „ Sk.	
2 Bænke samme-		
steds	1 — 2 — „ —	
1 Sengedyne af de		
3, som blev vur-		
deret til 32 Dl. .	10 — 2 — „ —	
1 gammelt Skab, 1		
Skive og 1 Kiste		
i Spisekammeret		
og i et Kammer		
derhos 1 stor og		
1 liden Slagbæk	9 — „ — „ —	
	<hr/>	
	52 Dl. 2 Mk. „ Sk.	
Hr. Niels lagde fra sig	3 — 1 — „ —	
Susanne Madsdatters Lod beløber i Penge		
	49 Dl. 1 Mk. „ Sk.	

Hun bekom derfor i Vederlag:

1 nye Træseng i den øverste Stue for
16 Dl. „ Mk. „ Sk.

1 Flamsk Bænke-
dyne 7 Alen . 14 — „ — „ —

1 rød og 1 sorthjæl-
met Studling . 10 — „ — „ —

1 Par Lagen . . . 4 — „ — „ —

1 Hynde 2 — 1 — „ —

? ? 4 — „ — „ —

50 Dl. 1 Mk. „ Sk.

Hun lagde fra sig 1 — „ — „ —

Maren Madsdatter er hos Moderen, som Hr. Christen
i Græsted (?) haver ladet tage udi Værgemaal og Forsvar.
Hendes Part beløber i Penge . . . 49 Dl. 1 Mk. „ Sk.

Dertil er i Betaling udlagt:

1 Damaskes og 1 Drejels Haandklæde
4 Dl. „ Mk. „ Sk.

2 Hyndebaar . . 3 — „ — „ —

1 ny blaa Digtens
At overføre 7 Dl. „ Mk. „ Sk.

	Overført	49 Dl. 1 Mk. „ Sk.
Overført	7 Dl. „ Mk. „ Sk.	
Sengedyne . .	10 — 2 — „ —	
1 ravnsort og 1 sortringet Stud .	25 — „ — „ —	
1 graablisset Hoppe	6 — „ — „ —	
Tillige udi rede Penge	„ — 3 — „ —	
	<hr/>	
	49 Dl. 1 Mk. „ Sk.	

Giertrud Madsdatter, som Hr. Hans Jensen i Esbønderup anlovede og gjorde nu Haandskrivning paa sin Faders Hr. Jens i Helsingehans Vegne, for hindes Gods at forsvare og det hinde til Fremtarv at holde, som beløber sig i ligemaade 49 Dl. 1 Mk. „ Sk.

Dertil udlagt og i Betaling givet:

2 Hyndevaar	3 Dl., 2 gl. Underdyner	
10 Dl. 1 Mk. .	13 Dl. 1 Mk. „ Sk.	
2 gl. Slæder	2 Dl. 2 Mk., 1 Jernstang	
3 Mk.	3 — 1 — „ —	
1 Slibesten med Axel	2 — „ — „ —	
1 gl. Træseng i det østre Kammer .	2 — „ — „ —	
3 Pund og 1 Tønde Byg i Bygstak- ken i Haven à 9 Sl. Daler Pundet	29 — 1 — „ —	
	<hr/>	
	49 — 3 — „ —	

Hr. Hans lagde fra sig „ — 2 — „ —

Anlangendes Præstegaardens Brøstfældighed, da er Hr. Niels Frandsen og Maren Sal. Hr. Madsis derom venligen og vel forligte imellem hverandre saaledes, at hun overdrog til Hr. Niels Frandsen 6 Stkr. store Svin samt tvende Træer, som laa i Gaarden, som Vederlag for al den Brøst, som paa samme Bolig og Huse kunde være, og dermed den Dont dem ganske klareret imellem.

At saaledes som foreskrevet staar her i Sengeløse Præstegaard gangit og forhandlit er, det bekiende vi fornævnte Mænd med voris Hænders Beseigling.

I denne Skifteforretning er Daleren, den saakaldte Slettedaler, regnet lig 4 Mk. eller 64 Sk. og 1 Pund Byg lig 4 Tønder. Gælden var ved Hr. Madses Død 759 Dl. 3 Mk. 9½ Sk., og herpaa afbetalte Enken i Løbet af Naadensaaret 115 Dl. 3 Mk. 5 Sk. For Resten, 644 Dl. 4½ Sk., fik Kreditorerne Vederlag i Løsøre.

Da samtlige Børn til Deling imellem sig fik 540 Dl. 3 Mk. 6 Sk., og da Enken efter Loven tilkom først en Halvpart og dernæst en Broderpart eller ialt 626 Dl. 3 Mk. 6 Sk., saa har Boets samlede Formue, efter at Gælden var betalt, udgjort 1177 Dl. 2 Mk. 12 Sk., der dog kun for en ganske ringe Del var kontant til Stede, men repræsenteredes af et værdifuldt Løsøre. Gaar man ud fra Bygpriserne i 1640, som var 9 Mk. pr. Tønde, saa svarede Boets Formue til Værdien af 530 Tdr. Byg og vilde med vore Dages Priser svare til ca. 6000 Kr. Blandt Boets Kreditorer og Arvinger fordeltes: 10 Heste, 3 Køer, 3 Kvier, 11 Stude, 19 Faar, 2 Lam, 15 store og 5 smaa Svin. Dette var dog sikkert ikke hele Besætningen, thi Præstegaardens Avling var den Gang ret betydelig, idet der foruden Præstegaardsjorden paa 6 Tdr. Hartkorn tillige dreves en øde Bondelod, Vingaardsjorden, paa 12 Tdr. Hartkorn.

Den resterende Del af Besætningen samt Vogne og Avlsredskaber har Enken antagelig ført med sig, da hun fraflyttede Præstegaarden og overtog i Fæste Byens eneste Halvgaard, som hun beboede endnu 1662. Hun er sikkert død før 1672.

Nr. 4, 1639, Hr. Jørgen Hermansen Hammer. Blev kaldet til Præst i Begyndelsen af 1639, men maatte levere sit Kaldsbrev fra sig, da Biskop Jesper Brochmann fandt ham uduelig.

Nr. 5, 1. Maj 1639—1672, Hr. Niels Frandsen. Var Søn af Mag. Frands Jørgensen, Lektor i Roskilde, og Hustru ?. Han var Student fra Roskilde Skole 1633. Han

var 2 Gange gift: 1) gift med Margrete Pedersdatter, med hvem han bl. a. havde Sønerne Peder Nielsen Sengeløs, Præst i Hjardemaal, og Jens Nielsen Sengeløs, Præst i Hodde; 2) gift med Maren ?. Hun var endnu levende 1691; da nævnes hun som Kreditor i Boet efter den da afdøde Sognepræst C. Langmach for et Beløb af 9 Dl. i resterende Pension.

I hans Embedstid forringedes Tienden ved, at 2 store Bøndergaarde, Holmegaardene kaldet, paa ca. 52 Tønder Hartkorn, som øde var nedbrudte og lagte under Raarupgaard. For at holde Sognekalder skadesløst for den skete Nedgang i det tiendepligtige Areal sluttedes en Akkord, dat. København den 1. Juni 1663 mellem Generallojtnant Hans v. Ahlefeldt, da Herre af Raarup, og Hr. Niels Frandsen og hans Successors, hvori det blev fastsat: at Præsten skulde nyde for de afbrudte Gaarde 58 Dl. 2 Mk. i Penge og 38 Tdr. 2 Skpr. Byg og 4 Tdr. Rug in natura, hvorfor Præsten og holder Brød og Vin. Niels Frandsen døde antagelig i Slutningen af 1671, thi Eftermanden tiltraadte Embedet 8de Marts 1672. Han var Præst i Sengeløse i 33 Aar.

Nr. 6, 8. Marts 1672—29. Marts 1691, Christian Langmach. Blev Sognepræst i Sengeløse 8de Marts 1672. Han var gift med Anna Kristoffersdatter, Præsten Kristoffer Hansens Datter i Lidø, og havde med hende følgende Børn: Hans, f. 75, Christoffer, f. 78, Juditha, f. 82, og Henrik, f. 85. C. Langmach døde 21. Marts 1691 og blev begravet i Sgl. Kirke. Begravelsen kostede 100 Dl. Den 3. Juni s. A. blev der holdt Skifte efter ham, og til Deling mellem Enken og deres fælles Børn blev der efter Fradrag af Gælden og Skifteomkostningerne 7074 Dl. 2 Mk. 8 Sk., der for Størstedelen var til Stede i Guld og Sølvmon, Guld- og Sølvsaager samt Obligationer og Løsøre, og som fordeltes saaledes:

Enken Anna Kristoffersdatter fik . . 3537 Dl. 1 Mk. 4 Sk.
samt den hende ved hendes Bryllup

tillagte Morgengave 300 — „ — „ —

At overføre 3837 Dl. 1 Mk. 4 Sk.

Overført 3837 Dl. 1 Mk. 4 Sk.

Hans Henrik Langmach, 16 Aar gl., med Formd. Ole Kristoffersen Lidø	924	—	1	—	3	—
Christoffer Langmach, 13 Aar gl., med med Formd. Jens Kristoffersen Lidø, Rektor i Frederiksborg . . .	924	—	1	—	3	—
Henrik Langmach, 6 Aar gl., med Formd. Falk Hansen Leth . . .	924	—	1	—	3	—
Juditha Langmach, 9 Aar gl., med Formd. Jørgen Møllengraff, Kbhvn.	462	—	„	—	9	—

7072 Dl. 1 Mk. 6 Sk.

Til Bedømmelse af Formuens Størrelse skal her blot anføres, at Herregaarden Catrineberg med underliggende 156 Tdr. Hartkorn, Sengeløse Kirke, Vand- og Vindmølle samt 456 Tdr. Hartkorn Bøndergods i Aaret 1702 blev solgt for 28,000 Dl. Præstens Formue svarede altsaa til $\frac{1}{4}$ af dette betydelige Gods.

Nr. 7, 1691—1736, Falk Hansen Leth. Var født i Ringe 8. Decbr. 1663 og Søn af F. H. Sørensen Leth, Sognepræst samme Steds og siden kgl. Konfessionarius. Han blev kaldet til Præst i Sengeløse 1691. Han var Formynder for Forgængerens yngste Søn og kaldes i Skifteprotokollen en forstandig ung Mand, hvad han ogsaa hurtig godtgjorde, at han var, idet han tog det fornuftige Parti at gifte sig med Forgængerens 37-aarige velhavende Enke frem for at svare hende Pension. Om hans Bryllup med hende skriver han selv i Kirkebogen som følger: „Anno 1692 den 11. Januari hafde jeg, Falk Hansen Leth, Troulouelse med min Kiereste Anna Christoffersdatter sal. Christian Langmachs, og (Gud) fremdelis giffuer Lyche og Velsignelse.

Den 12te April blev min hierte Kiereste (og jeg) viede i Sengeløse Kirke.“

I deres 45 Aar lange Ægteskab havde de kun Datteren Anna, som 1712 blev gift med Ridefogden paa Catrineberg, Hr. Urben Brun. Steddatteren Juditha Langmach blev 1701 gift med sin Stedfaders Broder, Sognepræst til Storehedinge Hr. Mag. Jørgen Leth.

F. H. Leth døde 1736, 72 Aar gl., og blev begravet i

Sengeløse Kirke efter at have været Præst for Sengeløse Menighed i 45 Aar.

Enken døde 1737 og blev ligeledes begravet i Kirken.

Nr. 8, 14. Novbr. 1736—Marts 1755, Peder Christian Hansen Runchel. Var født i Haderslev 29. Juni 1699 og var Søn af F. H. Runchel og Maria Schults. Student fra Haderslev Skole, til Universitetet i Jena 1729, Student ved Københavns Universitet 1735.

Straks efter sin Tiltrædelse af Embedet holdt han Bryllup med Jomfru Elisabeth Bracht fra Catrineberg. Herom skriver han selv i Kirkebogen: „Anno 1737 den 19. Marts blev jeg, Peder Christian Runchel, Sognepræst for Sengeløse Menighed, trolovet paa Catrineberg med min Kiereste, Jomfru Elisabeth Bracht, af velærværdige og høj-lærde Jens Paludan for Thorslundemagle og Ishøj Menigheder formedelst Prousten Hr. Mag. Dorfchæi Sygdom. Forlovere: C. Tønder, H. Berg.“

I deres Ægteskab havde de 5 Sønner og 3 Døtre. Hr. Runchel døde 1755, 56 Aar gl., og blev begravet den 26. Marts. Enken døde 10. Juli 1789.

Nr. 9, 18. April 1755—9. August 1756, Henrik Jørgen Dideriksen Finkenhoff. Var født i Hjørring 9. Marts 1715, Student fra Aalborg Skole 1730, Kapellan 1. August 1744, Skolelærer i Farum 1744, Sognepræst i Laurberg 5. Juli 1748, gift 10. Septbr. 1748 med Maria Dorte Pechüle (f. 1710, † 1776). De havde ingen Børn. Finkenhoff døde den 9. August og blev begravet 13. August 1756.

Nr. 10, 10. Septbr. 1756—28. Septbr. 1784, Gregers Hansen Heerfordt. Var født i Holbæk 1715 og Søn af Sognepræsten samme Steds, Johannes Heerfordt, og Hustru Sophie Margrete, f. Hellegaard.

Han blev Student fra Sorø 1735, personel Kapellan i Stenløse og Viksø 5. Marts 1745, gift med Elisabeth Lorensdatter Vissing (f. 1722, † i Hjemløse 7. Aug. 1796). I deres Ægteskab havde de en Søn og en Datter. Heerfordt døde 1784, 70 Aar gl., og blev begravet i Sengeløse Kirke, hvor en Mindetavle i Koret slutter med følgende: Hans Ros og Samvittigheds Vidnesbyrd at have vandret i Verden

i Enfoldighed og Guds Retsindighed, ikke i kiødelig Visdom, men i Guds Naade.

Nr. 11, 10. Decbr. 1784—10. Decbr. 1806, Henrik Matias Giertsen. Var født i Sunds Præstegaard i Bergens Stift i Norge 1758 og var Søn af residerende Kapellan sønne Steds David Monrad Giertsen og Hustru Birgitte Bagger. Han blev Student fra Bergens Skole 1779, Kapellan 7. Marts 1783, personel Kapellan i Høje Taastrup 12. Oktober 1783, gift med Anna Birgitte Marie Brønstorff, Datter af Godsejer eller Proprietær Matias Brønstorff. De havde 11 Børn og var meget fattige. Giertsen døde 10. Decbr. 1806 Kl. 10½ slet i hans Embeds 22. Aar og Alders 48. Aar, 4 Maaneder og 3 Uger og blev begravet 18. Decbr. I sine sidste Aar var Hr. Giertsen lam i Underkroppen og maatte køres ind i Kirken i sin Rullestol, i hvilken Anledning der var anbragt en Dør paa Korets Nordside, som senere er tilmuret. I sin Velmagts Dage var han ivrig Landmand og Medarbejder ved flere landøkonomiske Skrifter. En Beretning af ham til Begtrups Beskrivelse over Sjælland og Møen om Arbejdsforholdene i Sengeløse Sogn i Tiden før og efter Udskiftningen skal her anføres, da den kan give Anledning til interessante Sammenligninger. Hr. Giertsen beretter 1802: at Folkelønnen i hans Egn forhøjes aarlig. En Karl fordrer 34—36 — ja 40 Daler i Løn, som for 10—12 Aar siden var 20 Daler og høiest 26 Daler. En Pige faar nu 16—18 Dl., tilforn kun 6—8 Dl. En Drengs Løn er avanceret fra 6—8 Dl. til 12 à 14 Daler.

Dagarbejdernes Betaling er i de sidste 4 à 6 Aar ikke lidet forøget. Om Vinteren fordres nu i Tærskeløn af nogle 4 à 6 Mark ugentlig i Stedet for den gamle almindelige Pris 2 Mk. 4 Sk.

Pundtærskere fordre ogsaa dobbelt Betaling. I Høe- og Kornhøsten var fordum 1 Mk. en Mandspersons og 8 Sk. et Fruentimmers Dagløn, men nu derimod vil den første have 24 Sk. og den sidste 12 Sk.

Naar Tørv skiæres, gives Mandfolkene daglig 24—32 Sk., Kvindefolkene 24 Sk., nogle 20 Sk., da det dog for 6

Aar siden og til den Tid var almindeligt, at de første fik 1 Mk., og de sidste 12 Sk., og denne Betaling er foruden Kosten, thi uden at faa den god og overflødig vil sjælden nogen arbejde, og da er Daglønnen mere end det dobbelte af det, som her er angivet.

Det er højst vanskeligt at faa Folk og Dagarbejdere, derfor er Lønnen saa stor. Mange Bønder afhænder en Del af deres Jorder for at slippe den svære Folke- og Dagløn, som kan opsluge det meste af Indtægten. Jeg vil ikke tale om den store Forlegenhed, hvori enhver Avlsbruger befinder sig, og de Fortrædeligheder, som Folkene ofte forvolde. Jeg ved det af Erfarenhed, skjønt jeg selv dog har været temmelig heldig. Jeg ved, at næsten alle Jordbrugere maa med megen Ængstelighed under store Komplimenter og Løfter give, hvad der fordrer, søge Tjenestefolk og Dagarbejdere og være betænkte paa Spise- og Drikkevarer, som kan fuldkommen behage dem. At tale et Ord og forlange noget, som i mindste Maade maatte mishage, har den Følge, at den Tienende opsiger sin Tjeneste, og den Arbejdende ikke oftere kommer til Arbejdet.

Jeg ved, det er Sandhed, jeg siger; jeg ved, at alle Avlsbrugere i Sognet istemmer denne Klage og det Ønske, at Tjenestefolks Løn maatte indskrænkes. Jeg kan ikke tro andet, end at Bonden, saa træg han end er til at foretage sig Forbedringer med sin Jord, saa villig han end er til at blive ved gammel Slendrian, han dog fulgte et og andet af de Eksempler paa Forbedringer i Agerdyrkingen, hvilke han hos andre ser og hører, dersom Tjenestefolk og Dagarbejdere ikke var saa vanskelige at faa, dersom de ikke var saa urimelige, som de er, dersom ikke Lønnen aarligen forhøiedes.“

Saa vidt Hr. Giertsen.

Nr. 12, 24. April 1807—16. Aug. 1807, Christian Hølgersen Halling. Blev født i Tønsberg, Aggershus Stift i Norge 1773, Student fra Kongsberg 1793, Kapellan 1. Maj 1798, residerende Kapellan i Norge ?, gift 14. August 1802 med Elisabeth Dorotea Giersing. Han døde i Kø-

benhavn den 16. August 1807 af Nervefeber i hans Alders 34. Aar og Embedes 3 Maaneder og 3 Uger.

Nr. 13, 20. Septbr. 1807—1833, Nicolaj Chlausen Schack. Blev Kateket ved Københavns Frue Kirke 25. Marts 1807, Sognepræst i Sengeløse 20. Septbr. 1807, tog Doktorgraden ved Universitetet 13. Marts 1814, blev Provst over hele Københavns Amt med Amagerland 1824, Ridder af Dannebrog 1. August 1829, Sognepræst til Vor Frelser Kirke paa Christianshavn 18. Januar 1833. Han var gift med Tagea Dorteas Schack, født Erasmi. Hun nedstammede fra Biskop Hans Egede, og Stamtavlen ser saaledes ud:

1. Biskop Hans Egede og Gertrud Rask.

2. Deres Datter Petronella Hansdatter Egede, gift med Jørgen Nielsen Saaby, Sognepræst til Aagerup-Kirkerup.

3. Deres Datter Edele Johanne Margrete Saaby, gift 1. Gang med Hr. Schnabel, Præst i Norge, 2. Gang med Tage Erasmi, Kommandant paa Guineakysten.

4. Deres Datter Tagea Dorteas Erasmi, født 30. Oktbr. 1785, † 24. Marts 1841.

Hr. Schack døde som Præst ved Vor Frelser Kirke 23. Febr. 1844, og han saa vel som hans Hustru ligger begravede paa Vor Frelser Kirkegaard. Han var født 22. Septbr. 1781, Præst for Sengeløse Menighed i 26 Aar og ved Frelserens Kirke i 11 Aar.

Nr. 14, 17. Maj 1833—16. Marts 1857, Carl Gustav Johnsen. Var Søn af Landinspektør, Kammerraad Johan Johnsen og Hustru Martha Elisabeth Lemvig og blev født i København 11. Februar 1793. Han blev Student fra Københavns Borgerdydskole 1811 og Kapellan 1816, blev gift i Københavns Frue Kirke 23. Juni 1823 med Eline Marie Ambders (født 25. Febr. 1790, † 16. Januar 1867), Datter af Revisor ved Klasseotteriet Peder Kristian Ambders og Hustru Johanne Catrine, f. Nimb. De havde 2 Sønner og 3 Døtre. Johnsen døde 16. Marts 1857 og blev begravet paa Sengeløse Kirkegaard, hvor et Mindesmærke fandtes paa hans Grav indtil for faa Aar siden.

Nr. 15, 20. Marts 1857—2. Marts 1876, Christoffer

Budde. Blev født i Havrebjerg 20. Febr. 1806, privat dimitteret til Universitetet 1825, Kapellan 6. Juli 1830, Kateket i Holbæk 25. Marts 1833, Sognepræst i Rimsø 5. Decbr. 1837, Provst 5. August 1849. 8. April 1834 blev han i Viskinde gift med Anna Sophia Gether (født i Roskilde 4. Oktober 1810, † 6. Septbr. 1855), Datter af Oberst ved Husarerne Leopold Carl Christian Gether og Hustru Anna Sophia Magdalene Elisabeth Giø. De havde 5 Sønner og 1 Datter.

Budde døde den 2. Marts 1876 og blev begravet paa Sengeløse Kirkegaard, hvor hans Gravsted endnu findes bevaret.

Nr. 16, 1876—1. Aug. 1877, A. M. A. Kyhnell, Professor, Ridder af Dannebrog. Præst for Sengeløse Menighed fra om Efteraaret 1876. Han var født 27. Decbr. 1821 og var gift med Anna Elisabeth, f. Blichert. Han døde 1. August 1877 og blev begravet i sit Familiegravsted paa Sengeløse Kirkegaard, hvor hans 1880 afdøde Enke ligeledes hviler. En Søn af ham var den nylig afdøde General Kyhnell.

Nr. 17, 1877—1883, Leth, Præst for Sengeløse Menighed fra Efteraaret 1877 og til Slutningen af Aaret 1883, da han tog sin Afsked og flyttede til Frederiksberg, hvor han levede som Pensionist, indtil han for faa Aar siden i en høj Alderdom afgik ved Døden.

Nr. 18, 1884—1891, Christen Pram Gad, var født 2. Februar 1830 og gift med Friboline Christiane f. Kornerup (f. i Roskilde 19. Maj 35, † i Kbhvn. 22. Maj 1902). Præst for Sengeløse Menighed fra Foraaret 1884 til sin Død 26. Septbr. 1891. Baade han og hans Hustru ligger begravede paa Sengeløse Kirkegaard.

Nr. 19, 1892—1899, Tørsleff, Præst for Sengeløse Menighed fra Foraaret 1892 til Sommeren 1899, da han blev forflyttet til Øster Egesborg.

Nr. 20, 1899, J. G. Heje. Blev Sognepræst for Sengeløse Menighed i Efteraaret 1899.

Præsteembedets Indtægter (1737). Foruden Præstegaardens Avling udgjorde Embedets Indtægter i Aaret 1737: Korntiende:

30 Tdr. Rug	à 1 Dl.	48 Sk.		
70 — Byg	à 1 —	24 —		
40 — Havre	à 1 —	56 —		
			183 Dl.	3 Mk. „ Sk.
Offer		68 —	3 —	4 —
Aksidenser		32 —	2 —	12 —
Kvægtiende		25 —	„ —	„ —
			Ialt . . .	310 Dl. 1 Mk. „ Sk.

Indtægten af Avlingen lader sig vanskelig beregne, da Udbyttet af Kreaturholdet, som sikkert var betydeligt, ikke kendes. Selve Kornavlén gav ikke meget, da Foldudbyttet næppe kan sættes højere end til 4. Udsæden var 1736 4½ Tdr. Rug, 10 Tdr. 6 Skpr. Byg og 10 Tdr. Havre.

Præstegaarden.

Allerede i Middelalderen fandtes i Sengeløse By en Præstebolig med tilliggende Jordlod. I Roskilde-Bispernes Jordebog fra ca. 1370 staar der nemlig, at Sengeløse By bestaar af 16 Bol, deraf hører ½ Bol under Præstegaarden, men Resten tilhører Bispen. Begrebet Bol og Gaard faldt for Sengeløse Bys Vedkommende sammen, idet der lige indtil Udskiftningen i Byen fandtes 15 Helgaarde og 1 Halvgaard foruden Præstegaarden, der ligeledes kun var ½ Gaard. Det var kun et beskedent Areal (ca. 6 Tdr. Hartkorn), man i Middelalderen mente at kunne afse til Sognepræstens Underhold, i Sammenligning med Nabosognene, og først paa Chr. den 4des Tid skete der Forandring deri, idet denne Konge for at bøde paa Præstegaardens ringe Avling ved Gavebrev af 1633 lagde den øde Gaard, Vingaardens Jorder (ca. 12 Tdr. Hartkorn) under Præsteembedet, imod at dette af Jorden svarede sædvanlig Skyld til Kronen.

Efter at saavel Kirken som Sengeløse Bys Gaarde i Aarene 1656—1662 af Kronen var afhændet til Ejeren af Raarupgaard (Catrineberg), blev Vingaardsjorden igen fra- taget Præsteembedet (i Tiden mellem 1662 og 1682), og til Erstatning fik dette en øde Halvgaards Jorder (ca. 6

Tdr. Hartkorn), som blev ved Embedet, til den omkring ved 1730 blev bortfæstet til en Bonde, og siden den Tid har Præstegaarden igen faaet sin oprindelige Størrelse af nøjagtig 6 Tdr. 0 Skpr. 0 Fdkr. 1½ Alb. gammelt Hartkorn, ved Matrikullen af 1844 forandret til 5 Tdr. 1 Skp. 1 Fdkr. 1½ Alb.

1793 blev Præstegaardens Jorder udskiftede af Fællesskabet, og efter den daværende Sognepræsts, Hr. Gierstens, Beretning medførte denne Foranstaltning, at han, der i Fællesskabets Tid kun avlede 3 à 4 Fold Rug og 4 à 7 Fold Byg, efter Udskiftningen stedse avlede fra 7 til 9 Fold Rug og fra 9 til 11 Fold Byg samt det dobbelte af Hø.

Præstegaardens Bygninger blev vistnok ødelagte under Krigen 1658—60 og genopførte 1663 i den Form, som de med nogle Forandringer beholdt til i Aaret 1906; 2 Udlænger blev nedbrudt og en ny Stald og Ladebygning blev opført.

Degne ved Kirken.

Degneboligen laa i gamle Dage paa samme Sted som den nuværende Skole. Den var uden Jordlod, men havde en lille Have. Degnekaldets Indtægter ansloges 1738 til 32 Tønder Byg, men deraf svaredes en aarlig Afgift til Københavns Skole af 16 Slette Daler. Kaldets visse og uvisse Indtægter ansloges til 24 Daler.

Kaldets Indehavere kendes siden 1640 og skal her nedenfor anføres:

Nr. 1, 1640—1677, † her, Lars Povlsen, Klokker og Substitut.

Nr. 2, 1677—1706, † her, Henrik Hansen Falster. Før han blev Degn, var han Skolemester i Sgl.

Nr. 3, 1706—1730, † her, Anders Jørgensen.

Nr. 4, 1730—1748, † her, Jonas Pedersen Hielm, gift med Formandens Datter, Anna Kirstine Andersdatter, Student, dep. 1718, kaldet til Sengeløse 18. Marts 1730. I hans Tid var der ingen Skole i Sengeløse, men han er-

klærede sig villig til at holde Skole om Vinteren i Sengeløse By, dersom han havde et Skolehus, thi hans egen Bolig er for liden dertil, og han kunde faa noget derfor. I Vridsløsemagle og Vadsby (Sognets 2 andre Byer) holder hver By om Vinteren en Skolemester nogle Uger; men det varer kun saa kort, og tilmed kan ingen skikkelig Karl leve deraf.

Nr. 5, 1748—1776, Jakob Schrike.

Nr. 6, 1776—1827, † her, Hans Luffe, Sogndegn i Sengeløse i samfulde 51 Aar, født i Risby i Sønderjylland 1740, hvor hans Fader var Præst. Dimitteret fra Ribe Skole blev Hr. Luffe 1760, kom til Sengeløse 1764, blev Sogndegn 1776 (blev gift 1776 med Jomfru Frederikke Albertine Löcher, Catrineberg Mølle). Medhjælper holdt han i 13 Aar.

Han var en god, ærlig Kristen, der vilde alle vel og ingen ilde. (Sognepræstens Bemærkning i Kb.)

Hr. Luffe var Sognets sidste Degn og hans Efterfølgere i Embedet seminarieuddannede Skolelærere, der til lige var Organister ved Kirken.

Hans Efterfølger i Embedet var hans mangeaarige Medhjælper Vagtmann. Derefter kom Jørgensen, C. L. Jørgensen, J. Pedersen (1876—1909), C. Knudsen.